

Innst. 255 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:21 (2007–2008)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Berit Brørby, Carl I. Hagen, Steinar Gullvåg, Sonja Mandt-Barthol森, Marianne Aasen, Tore Hagebakken, Eirin Faldet, Arne L. Haugen, Anne Marit Bjørnflaten, Sigrun Eng, Bendiks H. Arnesen, Inger Løite og Eirin Kristin Sund om endring av § 71 i Grunnloven om rett til å nedlegge sitt verv som stortingsrepresentant på visse vilkår

Til Stortinget

Sammendrag

Ovennevnte forslag, som er fremsatt av Berit Brørby, Carl I. Hagen, Steinar Gullvåg, Sonja Mandt-Barthol森, Marianne Aasen, Tore Hagebakken, Eirin Faldet, Arne L. Haugen, Anne Marit Bjørnflaten, Sigrun Eng, Bendiks H. Arnesen, Inger Løite og Eirin Kristin Sund, viser til at Grunnloven som utgangspunkt gir plikt til å motta valg, jf. § 63, og til å fungere som medlem av Stortinget i hele valgperioden, jf. § 71. Representantene har altså ikke adgang til å legge ned sitt mandat, og Stortinget har heller ikke adgang til å fritta fra pliktene som representant. Unntak gjelder som utgangspunkt bare i tilfelle sykdom og andre presserende, personlige grunner.

Forslagsstillerne viser til at det likevel har vokst frem en viss praksis for å fritta fra plikten. Stortinget har i helt spesielle tilfeller gitt langvarig permisjon til representanter som ønsker å kunne tiltre stillinger som formelt ikke er forenlige med stortingsvervet, jf. § 62, før valgperioden løper ut (for eksempel som ambassadør). Det er også eksempler på at en representant har fått anledning til å tiltre stillinger som det har vært ansett for å være av nasjonal interesse for

Norge at vedkommende bekler. Til dette kommer situasjoner hvor den personlige belastning ved å utføre vervet som stortingsrepresentant blir uforholdsmessig stor; i slike tilfeller har det vært innvilget langvarige velferdspermisjoner.

Forslagsstillerne påpeker at den praksis som har vokst frem, beveger seg på kanten av Grunnlovens system. Dette gir i seg selv en viktig grunn til å «rydde opp» gjennom grunnlovsendring. Men også for den enkelte vil det være å foretrekke at representantene i unntakstilfeller fikk en mulighet til å bli fritatt fra sitt mandat. Dette vil kunne skje uten at utgangspunktet om plikt til å motta valget og til å fungere valgperioden ut, blir vesentlig svekket.

Forslaget viser til at det i de fleste land i Europa er en viss mulighet til å bli fritatt fra vervet som medlem av parlamentet. I Norge er det ikke aktuelt å åpne for fritak etter eget forgodtbefinnende, slik som i enkelte andre land. Men forslagsstillerne mener at en mer begrenset endring som uttrykkelig åpner for at Stortinget selv etter søknad kan vedta fritak for resten av perioden, vil være en stadfesting av den praksis som har utviklet seg og en måte å bringe denne delen av Grunnloven i takt med den tiden vi lever i.

Forslag i samsvar med dette fremmes i tre alternativer. Det påpekes at forutsetningen i alle tilfelle må være at unntaksadgangen skal være snever. Hovedregelen må altså fortsatt være at den som stiller til valg, ikke bare har plikt til, men også må være innstilt på å utøve vervet. Fritak må dessuten forutsette at representanten selv søker om dette; forslaget åpner således ikke for at Stortinget på eget initiativ kan kvitte seg med en «brysom» kollega.

Alternativ 1 fremstår som det mest liberale, siden det ikke foreslår nærmere kriterier verken i Grunnloven selv eller i Stortingets forretningsorden.

Alternativ 2 er vesentlig mer restriktivt, idet det begrenser fritaksadgangen til å gjelde i tilfelle fritak

med rimelighet kan hevdes å være av «nasjonal interesse». Dette stemmer til en viss grad med den praksis som har utviklet seg, men omfanget vil være avhengig av tolkning som lett kan bli lemfeldig stilt opp imot de sterkt varierende behov. Selv tungtveiende velferdsgrunner for den enkelte ville for eksempel vanskelig kunne sies å oppfylle kravet.

Etter forslagsstillerne syn fremtrer på denne bakgrunn alternativ 3 som det beste. Forutsetningen er her at fritak bare kan gis etter at nærmere kriterier er formulert i forretningsordenen, og bare når disse kriteriene er tilfredsstillt. Det vises til at det vil ha en egenverdi at Stortinget åpent diskuterer og formulerer bestemte kriterier for fritak i generell form. Uansett legger forslagsstillerne til grunn at fritakskriteriene skal formuleres og praktiseres restriktivt.

Forslagene om identiske endringer i § 70 (alternativ 4–6) er foreslått fordi det i saken om investitur og oppløsningsrett, jf. Dokument nr. 12:14 (2007–2008) er foreslått å endre paragrafens nummer fra 71 til 70.

Forslagene fremmes både i moderne norsk språkdrakt og i 1903-språk (etter «oversettelse» av Finn-Erik Vinje). Dette gir Stortinget mulighet til å velge mellom et skritt i retning av språklig modernisering og vedtak i tradisjonelt, men mer utilgjengelig språk.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Alternativ 1 A:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Stortinget kan likevel frita en representant som selv søker om dette, fra plikten til å fungere som medlem av Stortinget i den resterende del av valgperioden.

Alternativ 1 B:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Storthinget kan dog fritage en Repræsentant, der selv ansøger om dette, for Pligten til at fungere som Medlem af Storthinget i den resterende Del af Valgperioden.

Alternativ 2 A:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Stortinget kan likevel frita en representant som selv søker om dette, fra plikten til å fungere som medlem av Stortinget i den resterende del av valgperioden for i stedet å utføre andre oppgaver av nasjonal interesse.

Alternativ 2 B:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Storthinget kan dog fritage en Repræsentant, der selv ansøger om Dette, for Pligten til at fungere som Medlem af Storthinget i den resterende Del af Valg-

perioden, for isteden at utføre andre Opgaver af national Interesse.

Alternativ 3 A:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Etter nærmere bestemmelser i den i § 66 nævnte orden kan Stortinget likevel frita en representant som selv søker om dette, fra plikten til å fungere som medlem av Stortinget i den resterende del av valgperioden.

Alternativ 3 B:

§ 71 nytt annet ledd skal lyde:

Efter nærmere Bestemmelser i den i § 66 nævnte Orden kan Storthinget dog fritage en Repræsentant, der selv ansøger om dette, for Pligten til at fungere som Medlem af Storthinget i den resterende Del af Valgperioden.

Alternativ 4:

§ 70 nytt annet ledd:

Som alternativ 1 A eller 1 B.

Alternativ 5:

§ 70 nytt annet ledd:

Som alternativ 2 A eller 2 B.

Alternativ 6:

§ 70 nytt annet ledd:

Som alternativ 3 A eller 3 B.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til Dokument nr. 12:21 (2007–2008) om rett til å nedlegge sitt verv som stortingsrepresentant på visse vilkår.

Bakgrunnen for forslaget er den praksis som har vokst frem der det i helt spesielle tilfeller er gitt langvarig permisjon til representanter som ønsker å kunne tiltre stillinger som formelt ikke er forenlige med stortingsvervet. Det er også eksempler på at en representant har fått anledning til å tiltre en stilling som det har vært ansett for å være av nasjonal interesse for Norge at vedkommende bekler. Til dette

kommer situasjoner hvor den personlige belastning ved å utføre vervet som stortingsrepresentant blir uforholdsmessig stor. I slike tilfeller har det vært innvilget langvarige velferdspermisjoner.

Det er fremmet tre alternative forslag hvor vilkårene for fritak er forskjellig. Det mest liberale alternativet har ingen andre vilkår enn at representanten selv søker om fritak. Det mest restriktive alternativet går ut på at fritak kun gis dersom dette er av nasjonal interesse. Det tredje alternativet gir Stortinget en viss frihet til selv å fastsette vilkårene.

Komiteen mener forslaget åpner for en uønsket tenkning rundt den forpliktelse det er å være stortingsrepresentant og det ansvar en representant etter Grunnloven er pålagt. Videre er forslaget etter komiteens oppfatning på grensen, eller over grensen, til ikke å være i tråd med Grunnlovens ånd.

Komiteen viser til at stortingsvervet er en grunnlovsfestet plikt. Det er i utgangspunktet ikke mulig for personer som er valgbare, å motsette seg valg. Utgangspunktet er altså at alle som er valgbare, plikter å ta imot et valg som stortingsrepresentant.

Det blir da etter komiteens syn ikke riktig om Stortinget selv i etterkant kan innvilge fritak etter søknad. Det mest liberale alternativet vil i praksis fjerne plikten til å motta valg som stortingsrepresentant. Komiteen mener det er viktig for forståelsen av vervet som stortingsrepresentant at det fortsatt skal være en borgerplikt for dem som velges til det.

Komiteen viser også til at forslaget åpner for press mot enkeltpersoner som opplever ulike livskriser. I stedet for å beholde vervet som stortingsrepresentant kan den enkelte bli presset til å trekke seg av hensyn til partiet og vararepresentanten for å sikre stabilitet, selv om det for eksempel er sannsyn-

lig at det vil være mulig å fortsette i vervet etter en viss tid.

Komiteen mener at dagens regelverk i praksis fungerer godt i situasjoner der det kan være vanskelig å kombinere stortingsvervet med livet for øvrig.

Komiteen tilrår på denne bakgrunn at det fremlagte forslaget – samtlige alternativer – ikke bifalles.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at disse partier har vært skeptiske de gangene representanter har trådt ut av stortingsvervet for å bli statssekretærer eller lignende. Etter flertallets oppfatning er det tilstrekkelig adgang permisjoner i det gjeldende regelverk til å ta høyde for ekstraordinære situasjoner uten at det er påkrevet endring i Grunnloven.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 12:21 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Berit Brørby, Carl I. Hagen, Steinar Gullvåg, Sonja Mandt-Bartholsen, Marianne Aasen, Tore Hagebakken, Eirin Faldet, Arne L. Haugen, Anne Marit Bjørnflaten, Sigrun Eng, Bendiks H. Arnesen, Inger Løite og Eirin Kristin Sund om endring av § 71 i Grunnloven om rett til å nedlegge sitt verv som stortingsrepresentant på visse vilkår, samtlige alternativer – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 11. mai 2010

Anders Anundsen

leder

Ulf Erik Knudsen

ordfører

